

во // Етнографічний збірник: Знадоби до галицько-руської демонології.-Львів, 1904.-Т.ХУ.-С.3/. А пізніше в "Деяких увагах над байкою" висувається більш загальне положення: "... у кожного народу подибуються теми, невідомі деінде. Найбільше подибується їх меж переказами *ſagen* /, новелами, анекдотами, легендами та міфами"/с.190/.

5. Ідейно-художню неповторність українського фольклору В.Гнатюк доводив, вказуючи на оригінальні жанри, викликані до життя місцевими історичними та соціальними явищами: твори героїчного епосу, різновид ліричної поезії - чумацька пісня та малі пісенні форми, що стали надзвичайно продуктивними в кінці ХІХ - на початку ХХ ст.

Свої відкриття В.Гнатюк робив на основі дослідження величезного фактичного матеріалу, це вимагає від сучасних науковців більш плідного використання його спадщини.

СВІТЛАНА БАРАБАШ

/Кіровоградський педінститут/

ПРО КОНЦЕПЦІЮ ФОЛЬКЛОРИЗМУ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

Цілісної системи поглядів на проблему фольклоризму В.М.Гнатюк нам не залишив. То ж, поділяючи думку М.Т.Яценка, що "вчений ніколи не займався теорією заради теорії, відірваної від насущних проблем живого фольклорного процесу, його наукові постулати розсіпані по багатьох статтях, передмовах до фольклорних збірників, замітках і рецензіях", "де теоретичні положення вкраплені окремими абзацами чи реченнями"/Гнатюк В.М. Вибрані статті про народну творчість.-К., 1966.-С.3-4. Далі, посилаючись на це видання, зазначатимемо в дужках тільки сторінку/, спробуємо окреслити коло питань, що їх осмислював учений, роздумуючи над особливостями літературно-фольклорних зв'язків у процесі становлення української літератури. Це допоможе з часової ли-

станції поглянути на сьогоднішній стан осмислення фольклоризму. Найпоследовніше викладені погляди вченого на названу проблему в статті "Українська народна словесність", в якій автор стверджує:

1/ "етнографія... не тільки викликала переверот у житті цілого ряду менших і більших народів, спонукаючи їх національне відродження, але й мала рішучий вплив на літератури в цілій Європі, давши основу в них романтичному напрямові, з якого розвився опісля реалістичний напрям"/37/;

2/ "українська етнографія... не тільки не полишилася позаді в сім загальнім поході, але в не однім напрямі вибилася наперед і випередила інші народи"/37/;

3/ "українська народна поезія почала пробивати собі дорогу до літератури ще в ХУІІІ ст."/38/.

Ніби пунктиром прокреслюючи розмаїття способів трансформації української народної словесної культури у творчості художників /і то не лише українських/ від найдавніших до найновіших часів, великий трудівник заохочує до праці на цій ниві своїх однодумців словами, які актуальні й досі: "Дуже корисний вклад уніс би в історію нашої літератури той, хто підоймився б праці, в якій розібрав би подрібно ті твори наших письменників, на яких відбився вплив народної творчості. Аж тоді виявилася б вповні зв'язь між нашою писаною й усною літературою і аж тоді присвячено би більше уваги та часу науки народній поезії по наших школах"/42/. Те, що ця спонука до роботи дотепер на часі, мабуть, ні в кого не викличе супротиву. Проблема фольклоризму і сьогодні актуальна для наших фольклористів і літературознавців, про що свідчать праці відомих учених /Т.Комаринець, М.Яценко, М.Ільницький, О.Миханич, Л.Ємельянов, П.Виходцев, В.Кубілюк, У.Далгат/.

Основи вчення про взаємодію двох типів художнього мислення

закладені О.Потебнею, І.Франком, В.Гнатюком, які розглядали цю проблему через призму діалектики традицій і новаторства. Їхні праці становлять ґрунт для пошуків і знахідок сучасних дослідників фольклоризму.

ВІРА ПРОСАЛОВА

/Донецький університет/

ПРИНЦИПИ ФОЛЬКЛОРИСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

В.М.Гнатюк – відомий вчений, що сприяв піднесенню фольклористики у ранг самостійних наукових дисциплін. Осмислюючи багатий фольклорний матеріал, зібраний в Галичині, Закарпатській Україні, дослідник послідовно дотримувався принципу історизму, суть якого полягає у врахуванні тих історичних та культурних обставин, що породили той чи інший твір, те чи інше явище. У нарисі "Руські оселі в Бачці" народна творчість розглядається ним у тісному зв'язку з життям і боротьбою трудящих.

На думку В.Гнатюка, фольклор виникає на основі сучасності, конкретних вражень, зумовлених певними життєвими реаліями. У дослідженні "Словацький опришок Яношік в народній поезії" фольклорист осмислює ті соціальні причини, що сприяли виникненню опришківського руху. "Невиносимий гніт, якого зазнав простий народ з боку панів, кривди, які приходилося йому не раз терпіти, цілковита залежність від панів, що мали над селянством право життя і смерті" /Гнатюк В. Вибрані статті про народну творчість. – н.: Наукова думка, 1966. – С.97/, – це далеко не повний перелік тих факторів, що змушували шукати шляхів розплати і помсти, поповнювати лави опришків.

Аналізуючи образ Яношіка, В.Гнатюк залучає значний фольклорний матеріал. На основі зіставлення оцінок, які дає народ своїм